

Първо изследване върху условията за работа в страните - кандидатки за членство в ЕС

Резюме, изготвено по материали на
Европейската фондация за подобряване на жизнените и трудови условия от
ст.н.с. II ст. д-р З. Запрянов, дм и н.с. I ст. инж. Цв. Моллова

Проучвани аспекти

- физични и ергономични рискови фактори (шум, вибрации и др.)
- работно време (продължителност, организация и др.)
- организация на работата (съдържание, темп, автономност и др.)
- социални взаимоотношения (консултиране, подкрепа и др.)
- оплаквания свързани със здравето и обусловени от труда (стрес и др.)

Първо изследване 2001 г.: страни - кандидатки

Естония, Латвия, Литва, Полша, Чешка република, Словакия, Унгария, Словения,
Румъния, България, Кипър, Малта

Методика

- 12 страни - кандидатки 2001 (май / юни) (Страни кандидатки 12)
- 11 000 интервюта по въпросник (1000 / страна, по 500 в Малта и Кипър)
- Случайна извадка от активната популация
- Същият въпросник като в страните - членки (Европейски съюз 15)
- Включва самонаети и наети работници
- Стандартизирано по сектори, професии, възраст и пол с Изследване върху
трудова сила 2000.

Основни констатации

Направените по-долу изводи се основават на усреднени стойности, поради
което крият значителни разлики, особено между отделните страни. Това означава,
че някои от заключенията могат да не отразяват конкретната ситуация в дадена
държава в групата на страните - кандидатки. Същата забележка важи и за
сравненията между страните - членки на ЕС.

Между Страните кандидатки и Страните членки на ЕС съществуват
значителни структурни разлики. В Страните кандидатки:

- По-голяма част от работниците са заети в селското стопанство и по-малка - в
сферата на услугите.
- По-малка част от работниците заемат такива работни места, които изискват
високи умения.
- По-висока степен на активност при жените (47% в Страните кандидатки, 42% в
ЕС).
- Повече работници над 55 години са трудово заети.
- Работата е ориентирана към клиентите в по-малка степен от работата в ЕС.
- Повече работници считат, че тяхното здраве и безопасност са застрашени в
резултат на тяхната работа (Страни кандидатки - 42%, Страни членки -27%).
- Съобщените самостоятелно здравословни проблеми, свързани с работата, са
повече в Страните кандидатки, в частност обща умора и изтощение и
мускулно-скелетни смущения.
- По-голямо излагане на физически рискови фактори (например, шум,
болезнено положение на тялото и др.).
- Организацията на работата е:

- по-слабо ориентирана към клиентите;
- по-малко децентрализирана (работниците имат по-малко отговорности и автономия);
- по-йерархична.
- Изискванията към длъжността/работата, въпреки различното си естество, са високи, докато контролът върху работата (автономията работникът да регулира своята работа) е по-малък.
- Повече работни часове, по-малка полова диференциация (частичната заетост сред жените е малка) и по-чести извънредни часове (например, смени и нощна работа).
- По-малко работници получават обучение, а самата работа не предоставя достатъчно възможности за обучение/квалификация.
- Половото разделение е по-слабо от това в ЕС, двойното трудово натоварване (разпределението на работата в дома) е по-балансирана по пол, въпреки че е далеч от абсолютното изравняване.

Конкретни констатации за България

Характер на работата

- Работните места са по-малко отзивчиви към клиентите. Ритъмът на работа зависи повече от началника и колегите (Таблицы 1 и 2).
- Работната организация е по-малко пазарно ориентирана
- Използването на информационни (компютърни) технологии не е широко (Таблица 3).
- Системите за заплащане се основават повече на схеми отчитащи производителността

Таблица1. ХАРАКТЕР НА РАБОТАТА. РИТЪМ ЗАВИСЕЩ ОТ:

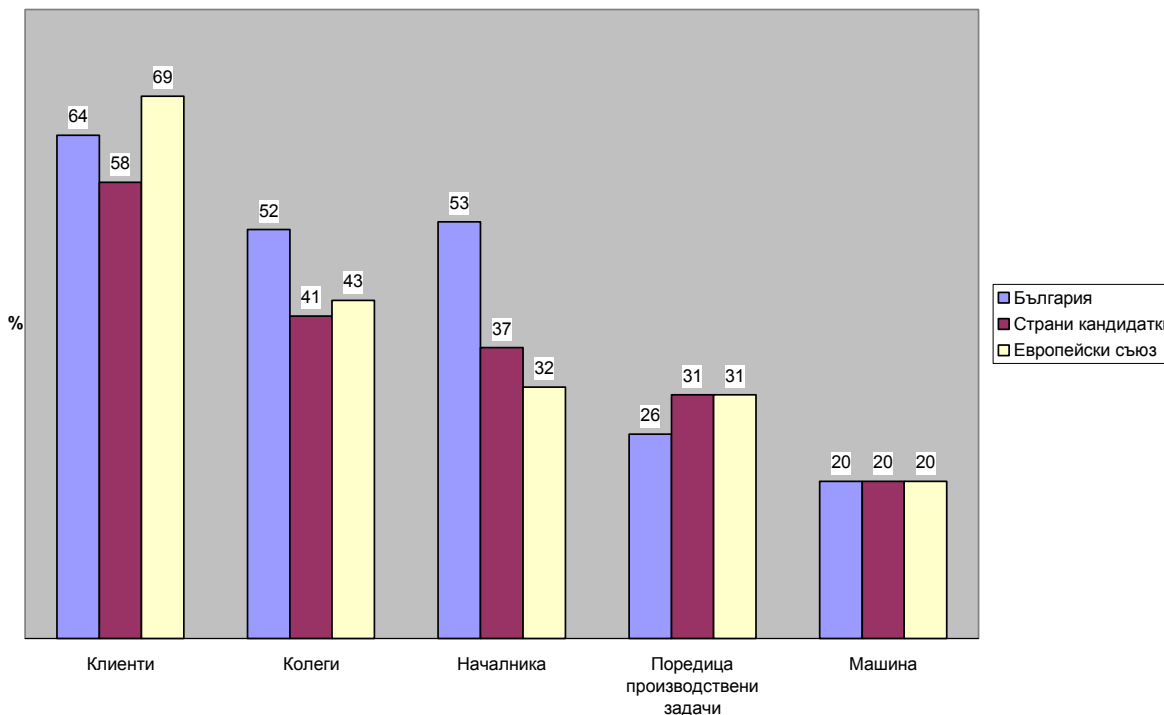

Таблица 2. РИТЪМ ЗАВИСЕЩ ОТ КЛИЕНТИ/КОНСУМАТОРИ (ПО СТРАНИ)

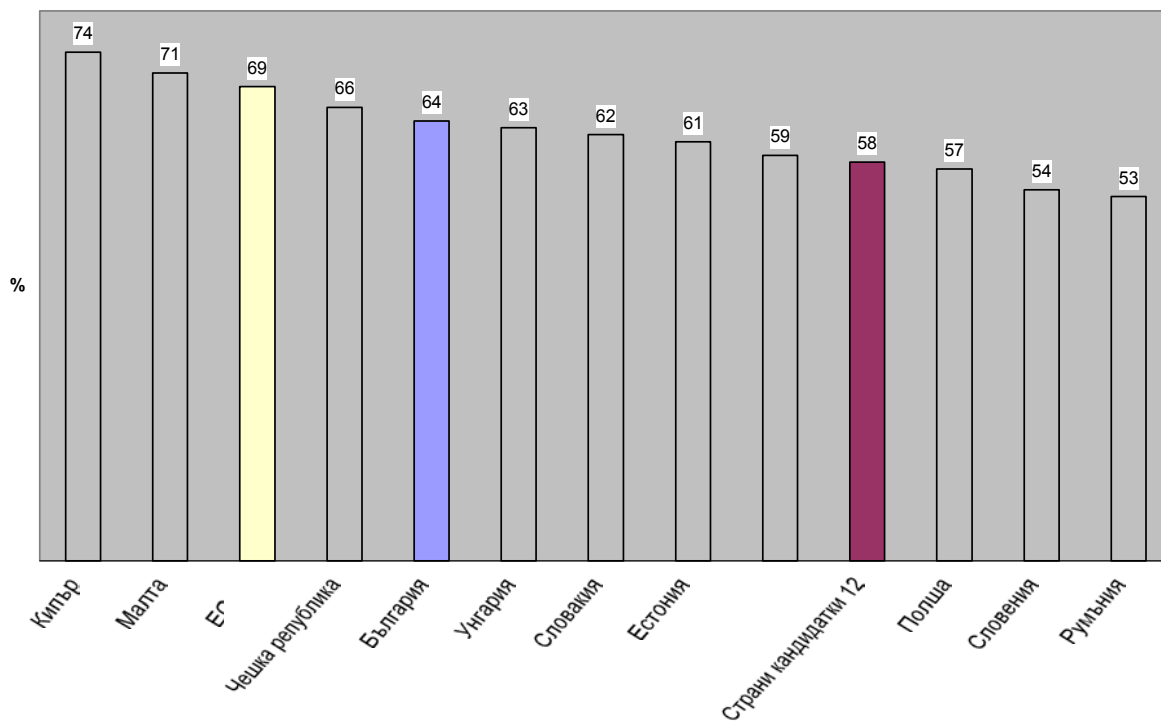
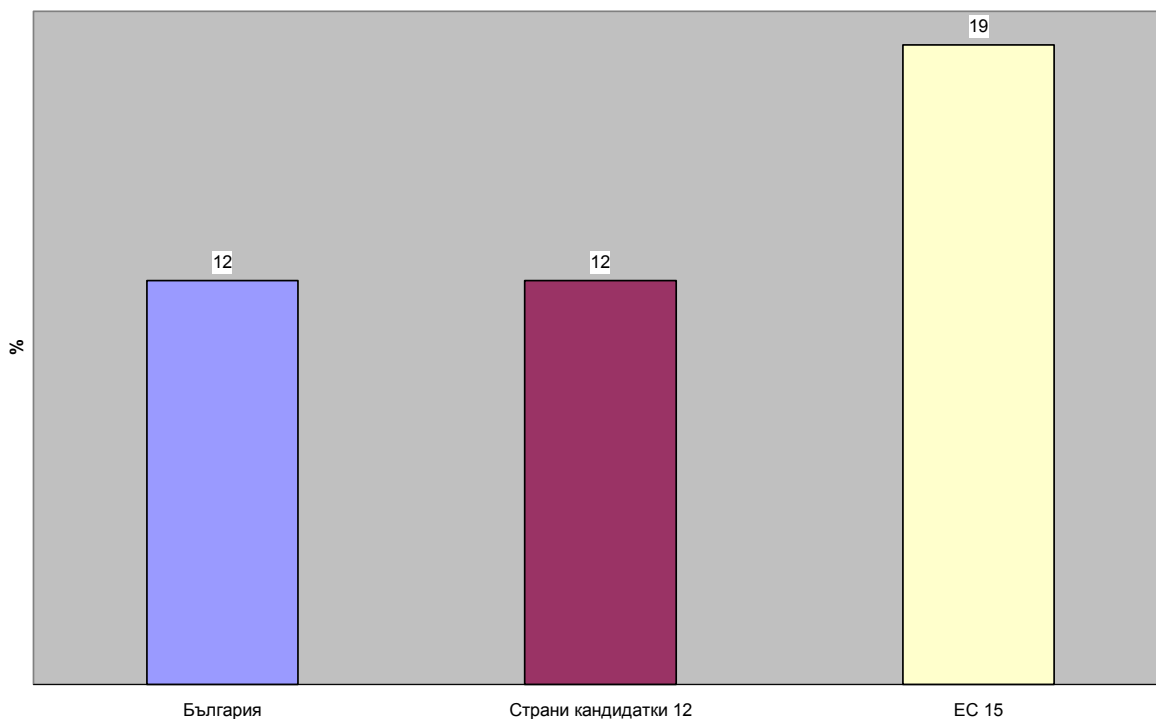

Таблица 3. ПРОЦЕНТ НА РАБОТНИЦИ ИЗПОЛЗВАЩИ ИНФОРМАЦИОННА ТЕХНОЛОГИЯ

Физически рискови фактори (Таблицы 4 и 5)

- По-изразена експозиция на рискови фактори (шум, топлина, запрашен въздух)
- Повече проблеми с дизайна на работното място
- По-ниска честота на повтарящи се движения
- По-добра информация за рисковете и по-голямо внимание към индивидуалната защита

Таблица 4. РАБОТНИЦИ ЕКСПОНИРАНИ НА:

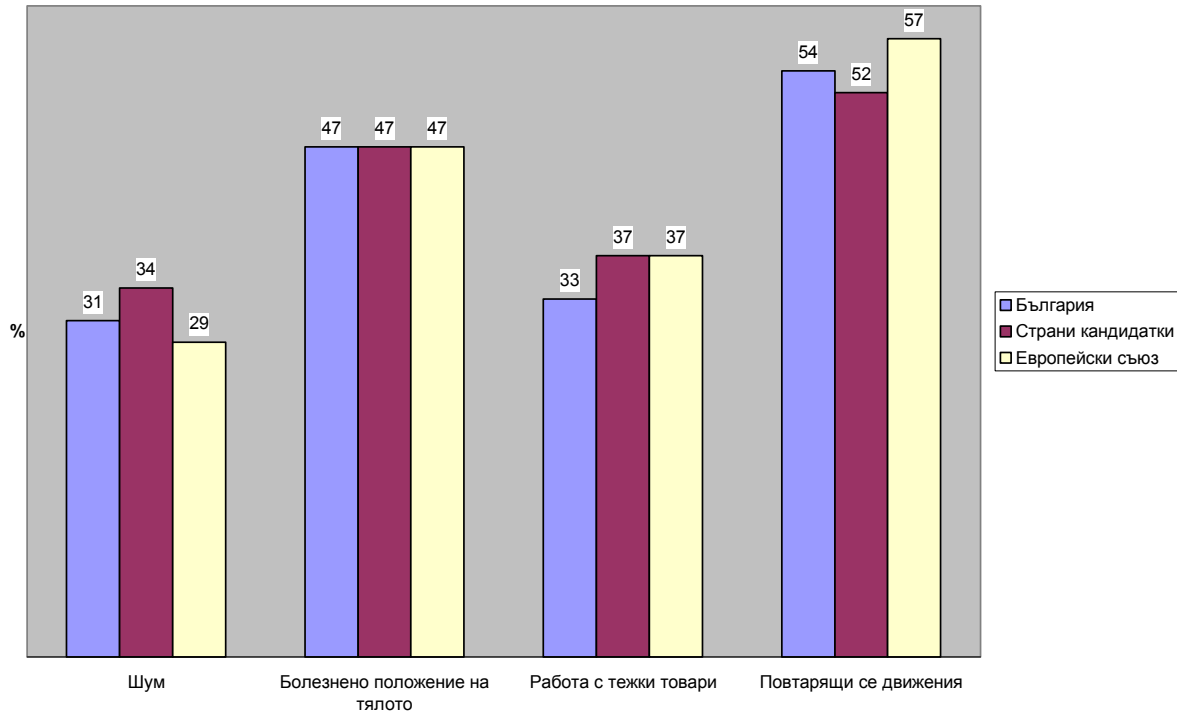
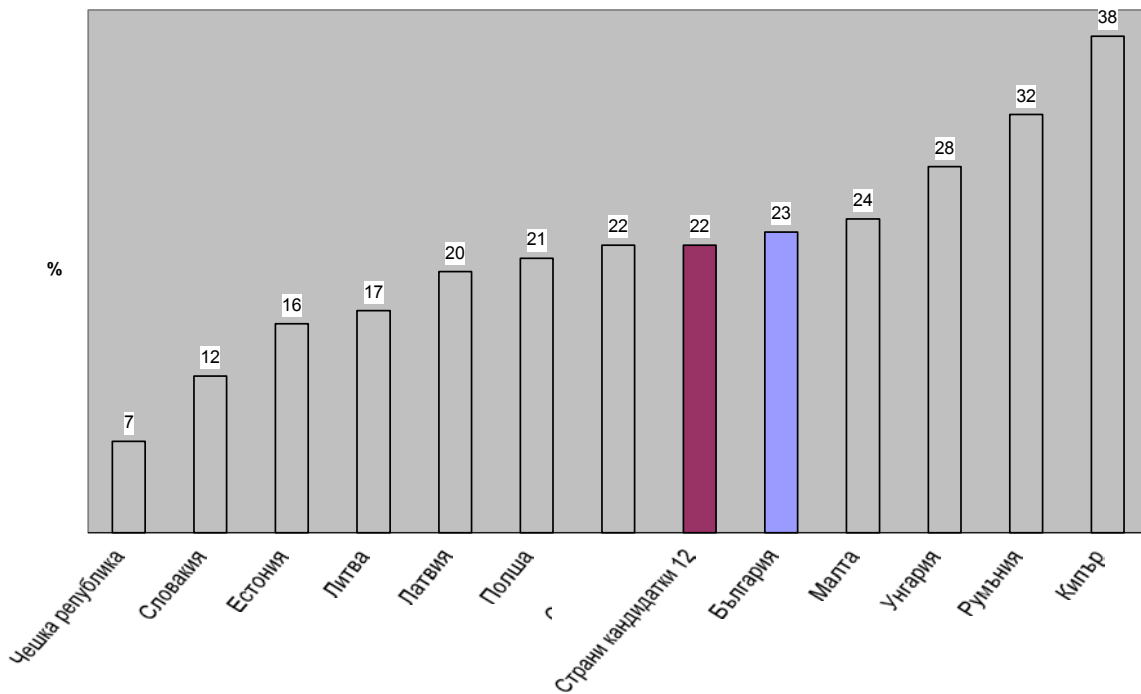

Таблица 5. БОЛЕЗНЕНО ПОЛОЖЕНИЕ НА ТЯЛОТО (ПРЕЗ ЦЯЛОТО ИЛИ ПОЧТИ ЦЯЛОТО ВРЕМЕ)

Организация на работата (Таблицы 6-11)

- по-”традиционна” организация на работата
 - по-малка автономност и самоорганизация
 - по-малки отговорности
 - по-монотонна работа
 - по-малка ротация на задачите

- по-йерархичен контрол

Таблица 6. АВТОНОМНОСТ. РАБОТНИЦИ БЕЗ ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ИЗБОР НА:

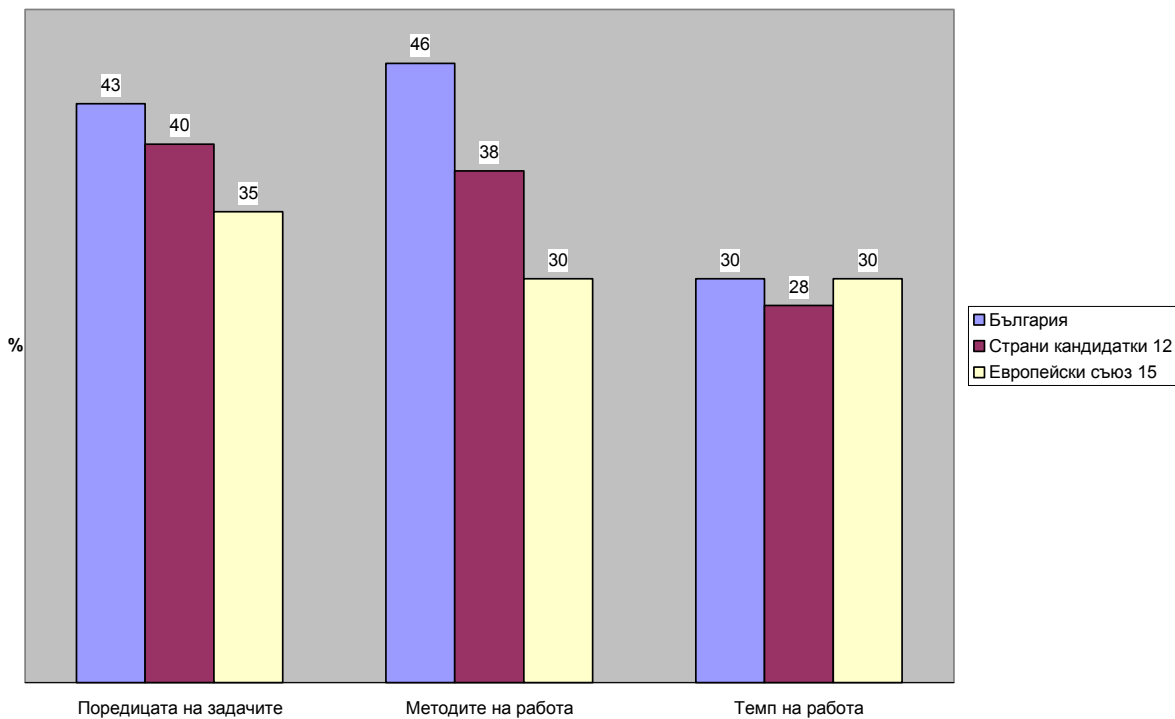
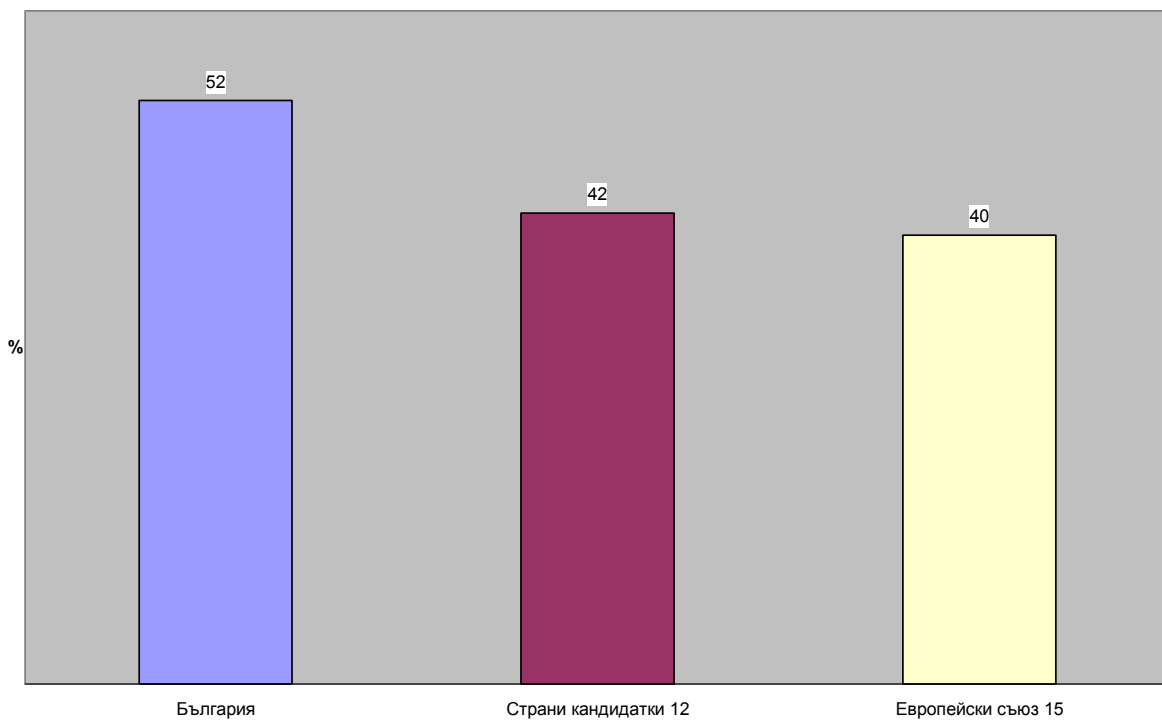

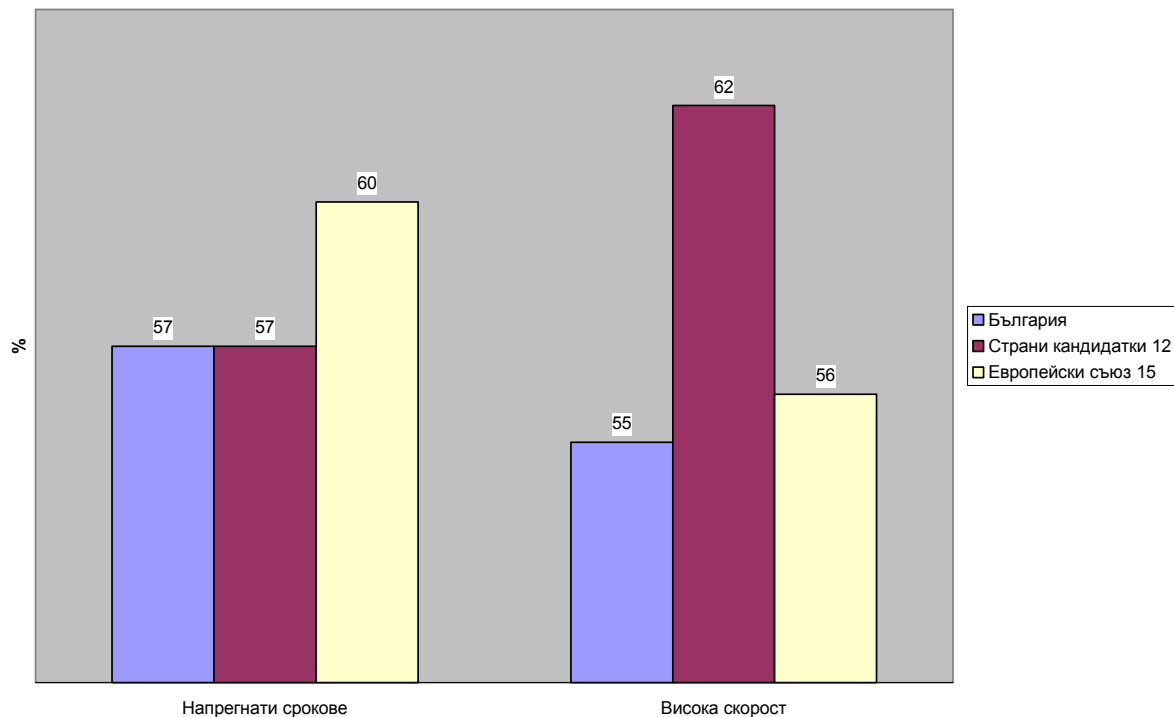
Таблица 7. МОНОТОННА РАБОТА

- ритъмът на работа е висок, но при по-малък натиск при извършване на работата
 - повече време за свършване на работата
 - по-малко кратки срокове

- по-малко прекъсвания

Таблица 8. РИТЪМ НА РАБОТАТА

- по-малко предоставяне на обучение и по-малко възможности за учене в работно време

Таблица 9. СЪЗДАВАНЕ НА КОМПЕТЕНТНОСТ. РАБОТАТА ИЗИСКВА ИЗУЧАВАНЕТО НА НОВИ НЕЩА И ОСИГУРЕНО ОТ РАБОТОДАТЕЛЯ ОБУЧЕНИЕ В ПОСЛЕДНИТЕ 12 МЕСЕЦА.

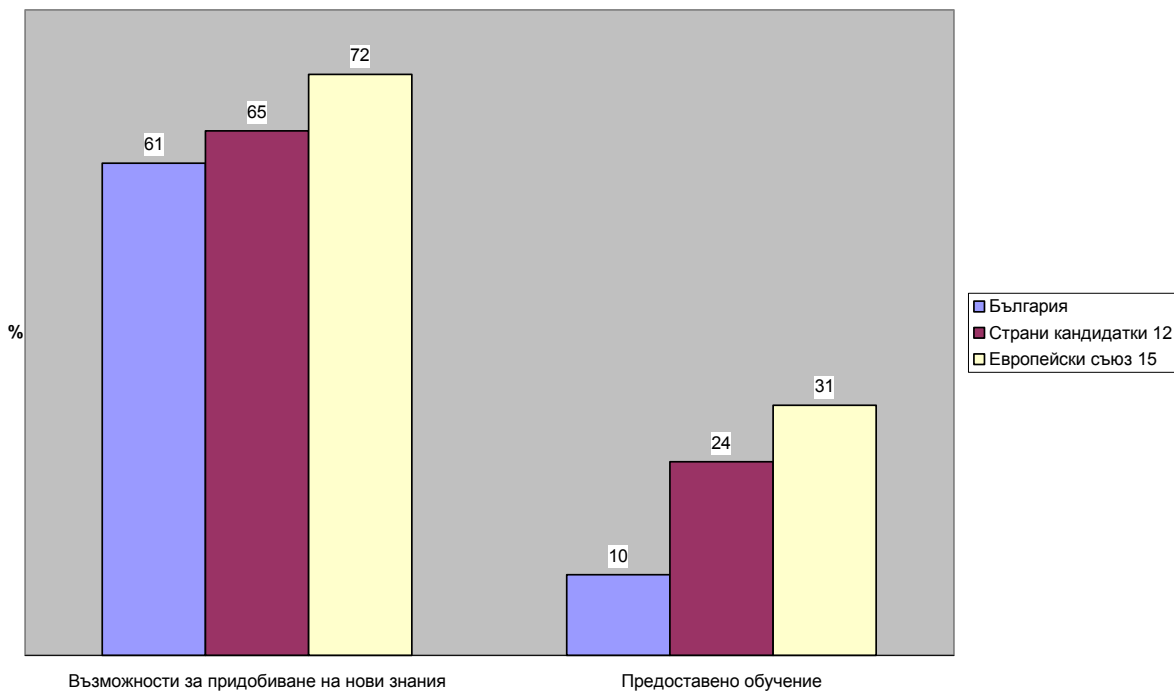

Таблица 10. ПОЛУЧЕНО ОБУЧЕНИЕ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ 12 МЕСЕЦА
(РАБОТНИЦИ И ПО СТРАНИ)

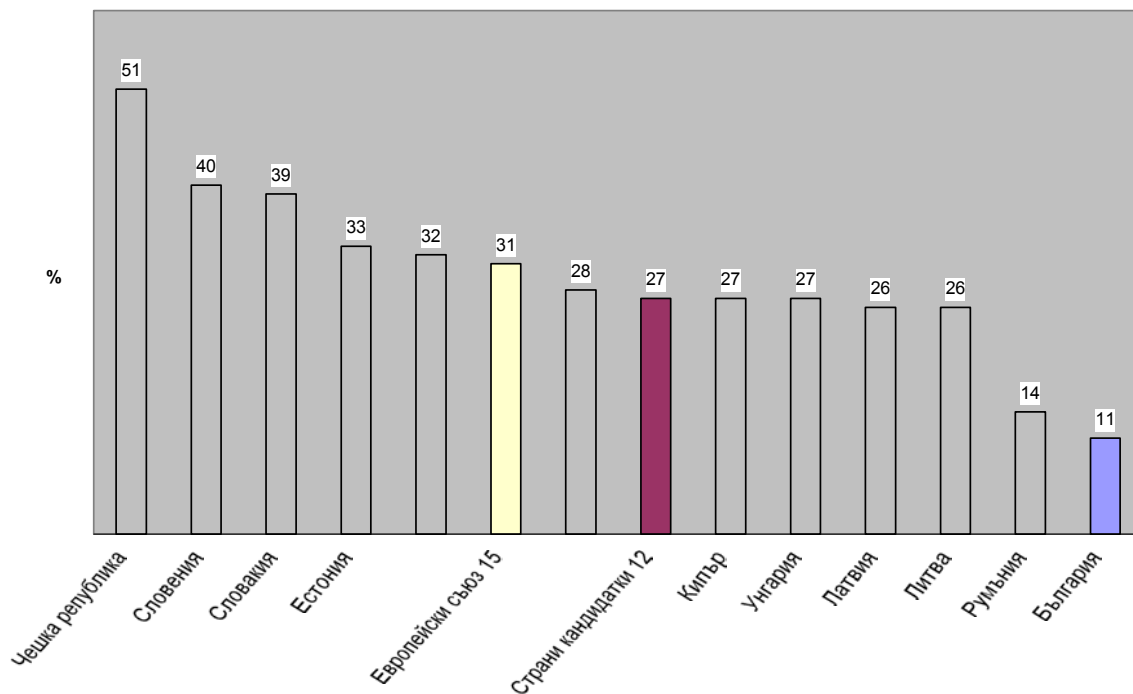
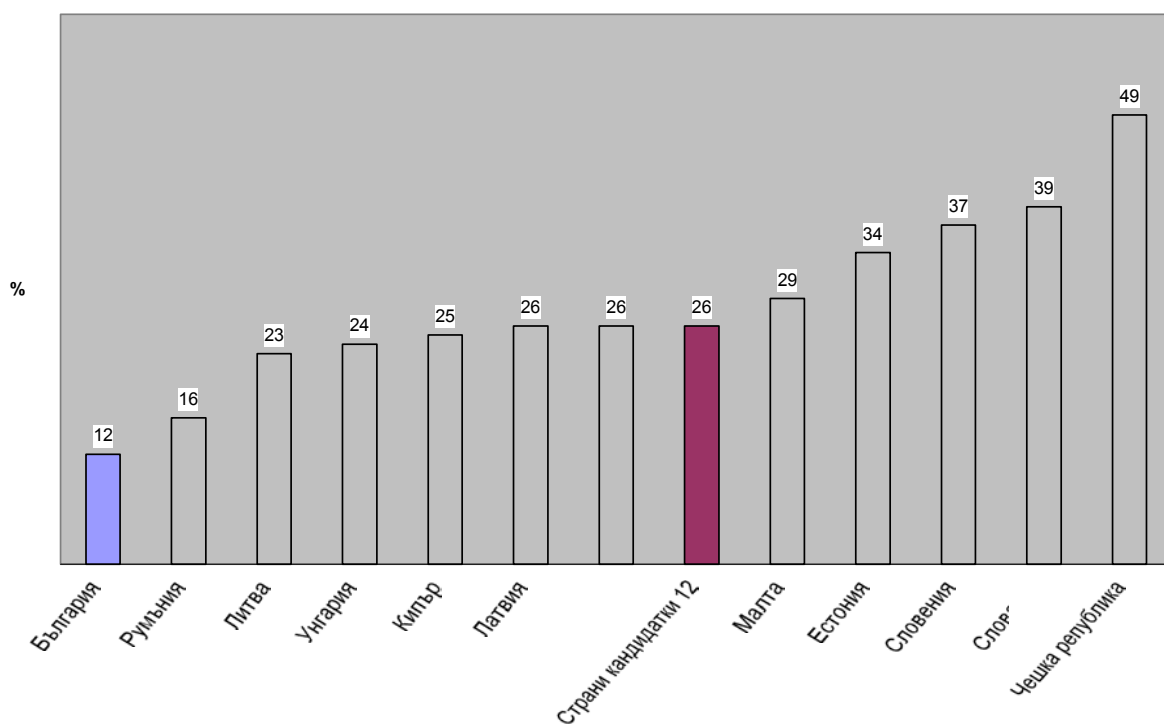

Таблица 11. ПРЕДОСТАВЕНА КВАЛИФИКАЦИЯ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ 12 МЕСЕЦА

Работно време (Таблицы 12 и 13)

- По-дълго времетраене
 - по-дълги работни дни (> 10 часа)
 - по-дълги работни седмици
 - по-рядко частично наемане
- Повече “несоциални” работни часове

- нощен труд
- сменна работа
- работа в почивни дни

Таблица 12. РАБОТНО ВРЕМЕ

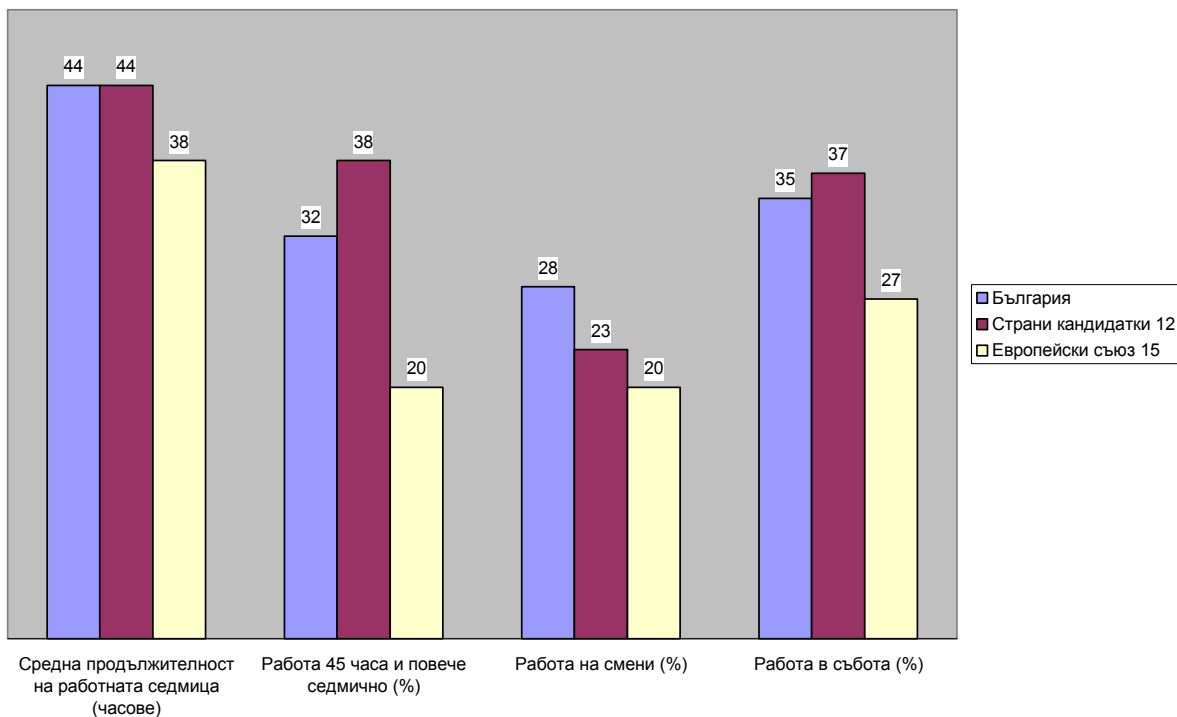
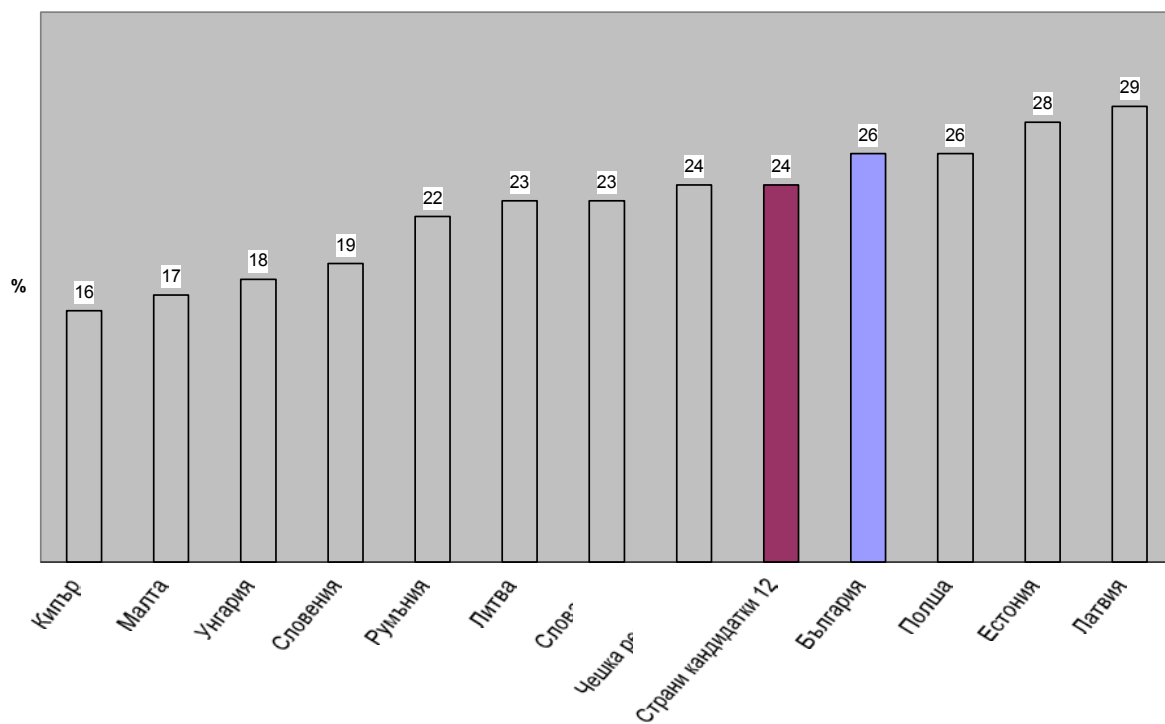

Таблица 13. РАБОТА ПРЕЗ НОЩТА

Информация и консултация

- По-добра информация за рисковете
- По-малко консултиране по организационни промени

- По-малко контакти с представителите на персонала и с външни експерти
- По-малка вероятност консултациите и плановете да доведат до промени
- По-малка убеденост, че от личната активност зависи подобряването на условията на труд

Последици свързани с труда (Таблицы 14 и 15)

Таблица 14. ОПЛАКВАНИЯ СВЪРЗАНИ СЪС ЗДРАВЕТО

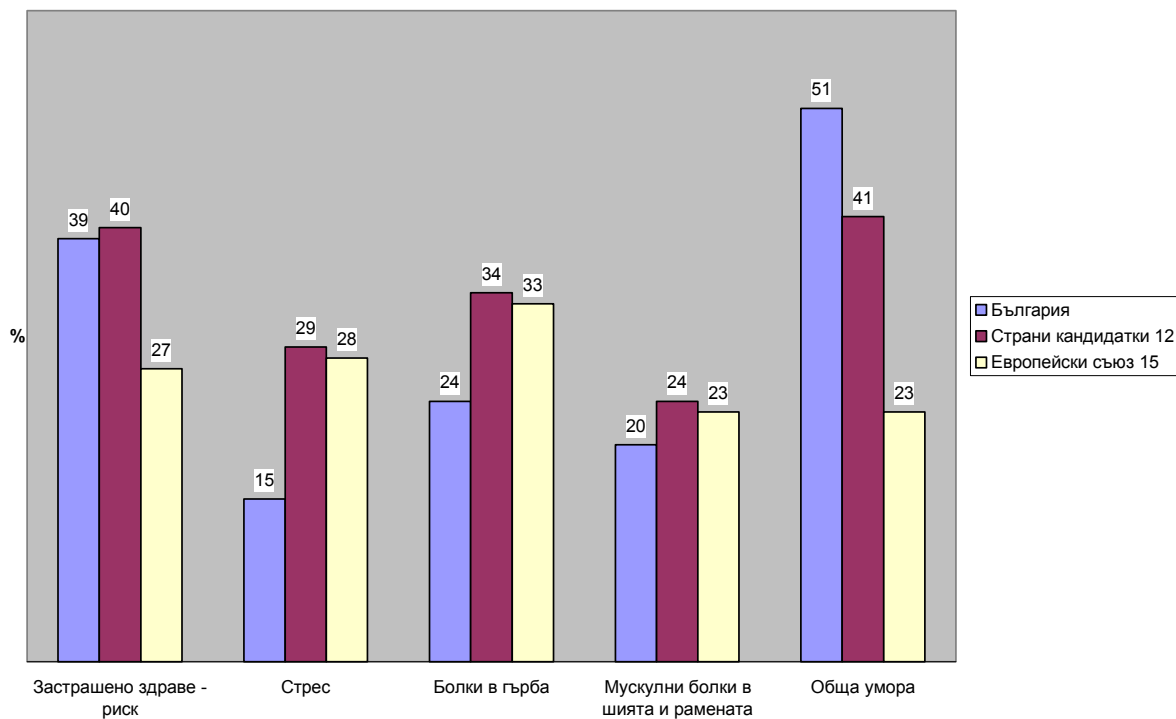
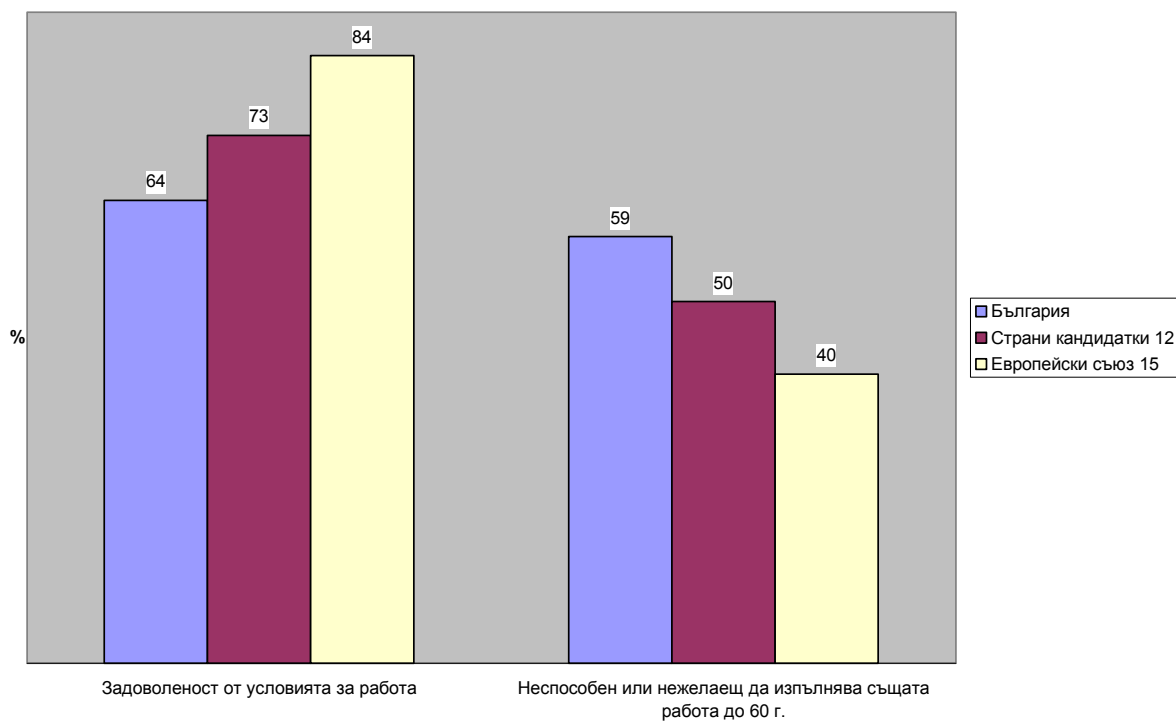

Таблица 15. УДОВЛЕТВОРЕНИЕ ОТ РАБОТАТА

- По-изразено чувство за застрашеност на здравето и безопасността
- По-високо ниво на съобщавани проблеми със здравето
- По-високо ниво на обща умора
- По-ниска удовлетвореност от условията за работа и привлекателност от работата

За повече информация: www.eurofound.eu.int
John.Hurley@eurofound.eu.int